

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17Co/55/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6124352788
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 09. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zita Nagypálová
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2025:6124352788.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zity Nagypálovej a sudcov JUDr. Dušana Ďuriana a JUDr. Ľubomíra Šablu ako členov senátu, v spore žalobcu H. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XX, XXX XX M. M., zastúpený advokátkou JUDr. Andreou Stupárovou, so sídlom Novomeského 1266/25, 962 31 Veľká Lúka, proti žalovanému Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 6 535,98 €, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9C/55/2024-314 zo dňa 26.02.2025, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.

II. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie v plnom rozsahu vyhovel žalobe o zaplatenie sumy 6 535,98 € ako náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy v peniazoch za ujmu, ktorá žalobcovi bola spôsobená v období od 01.07.2021 do 30.06.2024 z dôvodu porušenia práva Európskej únie, smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES zo 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej len „smernica“ alebo „smernica 2003/88/ES“) tým, že bola žalovaným nesprávne implementovaná do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky, konkrétne do zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej len „zákon č. 315/2001 Z. z.“ alebo „zákon o Hasičskom a záchrannom zbore“), v dôsledku čoho právny poriadok SR umožňoval, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu, vrátane nadčasov, presiahol 48 hodín týždenne, pretože v rozpore s článkom 2 ods. 1 smernice sa hodiny odslúženej služobnej pohotovosti nezapočítavali do služobného času žalobcu. Povinnosťou žalovaného ako členského štátu Európskej únie bolo prijať transponujúci právny akt (vnútroštátne vykonávacie opatrenie), ktorým sa vnútroštátne predpisy prispôbia cieľom stanoveným v smernici. Cieľom smernice bolo zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov. V zmysle článku 7 ods. 2 a 5 Ústavy SR, článku 144 Ústavy SR a tiež článku 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „C. s. p.“) je súd viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom a je tiež viazaný judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Komunitárne právo je bez ďalšieho nadriadené právu členských štátov a nesmie byť medzi nimi rozpor. Prípadný rozpor medzi komunitárnym a vnútroštátnym právom by mal byť riešený v prospech komunitárneho práva. Pri výkone súdnej moci treba prihliadať na interpretáciu prameňov práva Európskej únie tak, ako je podávaná súdnym dvorom. Vzťah úniového a vnútroštátneho práva sa riadi zásadou prednosti a priameho účinku a tiež povinnosťou vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva ex officio. Judikatúra Súdneho dvora EÚ vo veci zodpovednosti členských štátov za porušenie práva únie je založená na zásade pacta sunt servanda vyjadrenej v článku 10 Zmluvy

o založení Európskeho spoločenstva, podľa ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich im zo zmluvy alebo z činnosti spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov zmluvy alebo ohroziť reálny účinok komunitárneho práva. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „SD EÚ“) vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu, ak ide o prípady porušenia práva únie členským štátom pre absentujúcu alebo nesprávnu transpozíciu smernice. Smernice ako právne akty Európskej únie sú záväzné pre členské štáty vzhľadom na dosiahnutý výsledok, pričom forma a metóda dosiahnutia daného výsledku sa ponecháva na členské štáty. Smernica je záväzná pre členské štáty, ktorými je určená pokiaľ ide o cieľ, ktorý sa má dosiahnuť. Štátnym orgánom je však ponechaná voľba formy a prostriedkov. Smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na služobný pomer žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru; nesprávny je názor žalovaného, že článok 17 ods. 1 smernice 2003/88/ES umožňuje odklon od článku 6 smernice v prípade príslušníkov Hasičského a záchranného zboru. Smernica 2003/88/ES v článku 2 podáva definíciu pojmu pracovný čas tak, že pracovný čas je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou. Za čas odpočinku sa považuje akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. V článku 6 smernice 2003/88/ES je členským štátom uložené prijať opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov týždenný pracovný čas bude obmedzený zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami medzi sociálnymi partnermi a že priemerný pracovný čas pre každé obdobie 7 dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín. Zákon o Hasičskom a záchrannom zbore v znení účinnom do 31.10.2024 umožňoval nezapočítavať hodiny odsľúzenej služobnej pohotovosti do služobného času. O nesprávnej transpozícii smernice svedčí aj novela zákona o Hasičskom a záchrannom zbore účinná od 01.11.2024, podľa ktorej sa už do služobného času pre účely výpočtu priemerného týždenného služobného času, ktorý v období 6 mesiacov nesmie prekročiť 48 hodín, započítavajú aj hodiny služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 a 2 písm. a).

1.1 Uplatnený nárok žalobcom posúdil súd prvej inštancie aj podľa článku 36 Ústavy SR, v ktorom je zakotvené právo zamestnancov na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky, pričom zákon má zamestnancom zabezpečiť najmä ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času a primeraný odpočinok po práci, podľa ustanovení § 12, § 85, § 86, § 91, § 92, § 122, § 193 zákona o Hasičskom a záchrannom zbore, ustanovenia § 853 a § 11 až § 13 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

1.2 Žalobca si uplatňoval nárok na náhradu škody v dôsledku porušenia práva Európskej únie nesprávnou implementáciou smernice do vnútroštátneho právneho poriadku. Spor o náhradu škody z dôvodu porušenia úniijného práva patrí do právomoci súdu. Pasívna vecná legitímácia v spore svedčí žalovanej Slovenskej republike z titulu absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za škodu vzniknutú nesprávnou transpozíciou smernice do vnútroštátneho práva. Súdny dvor EÚ judikoval vo viacerých prípadoch, že poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky: porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, porušenie práva únie je dostatočne závažné a medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Podľa názoru súdu prvej inštancie boli splnené všetky tri podmienky pre priznanie nároku na náhradu škody žalobcovi. Článok 2 a článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas. Táto hranica zahŕňa aj nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, od ktorej sa nemožno v žiadnom prípade odchyliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov. Žalovaný nedostatočne transponoval smernicu, jej článok 6 písm. b), ktorý nebol do zákona o Hasičskom a záchrannom zbore prebratý správne, pretože zákon č. 315/2001 Z. z. umožňoval, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu, vrátane nadčasov, presiahol týždenne 48 hodín tým, že v rozpore s článkom 2 smernice nepovažoval za výkon práce obdobie, kedy musel byť príslušník Hasičského a záchranného zboru k dispozícii žalovanému v čase určenej a nariadenej pohotovosti, ktorá skutočnosť je sama o sebe považovaná za dostatočne závažné porušenie úniijnej právnej normy. Žalobca preukázal, že v dôsledku porušenia úniijného práva musel reálne odpracovať viac ako bol povinný v zmysle smernice, na úkor svojich blízkych, koníčkov, rodiny a iných aktivít nesúvisiacich s jeho pracovným zaradením. Žalobca tvrdil

príčinnú súvislosť medzi porušením práva únie zo strany žalovaného a vznikom škody na jeho strane, žalovaný jeho tvrdenie nijakým spôsobom nevyvrátil.

1.3 Žalobcovi podanou žalobou išlo predovšetkým o dodržanie maximálnej hranice odpracovaných hodín v súlade so smernicou. Nebolo možné súhlasiť s názorom žalovaného, že spôsobom výpočtu nemajetkovej ujmy zakrýval žalobca mzdový nárok. Súd prvej inštancie si osvojil spôsob výpočtu náhrady škody ako nemajetkovej ujmy predložený žalobcom a uplatnenú výšku náhrady považoval za primeranú s poukazom na rozsah a charakter protiprávneho zásahu žalovaného do rodinného života žalobcu, jeho súkromia, jeho Ústavou SR garantovaného práva na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času a primeraný odpočinok po práci. Požadovaná nemajetková ujma mohla byť stanovená imaginárnou čiastkou, pričom žalobca si výšku nemajetkovej ujmy určil spôsobom najbližšie vypočítateľným v zmysle ustanovení zákona o Hasičskom a záchrannom zbore. Žalobcom žiadaná výška nemajetkovej ujmy spĺňa odškodňovaciu funkciu a súčasne nie je sumou neprimerane vysokou za obdobie, po ktoré trvalo porušovanie práva žalobcu. Výška uplatnenej náhrady je podľa názoru súdu prvej inštancie primeraná niekoľkoročnému porušovaniu práva žalobcu na primeraný odpočinok po psychicky a fyzicky náročnej práci, spĺňa satisfakčnú aj reparačnú funkciu a je v súlade s ustálenou judikatúrou Okresného súdu Banská Bystrica, aj Krajského súdu v Banskej Bystrici v obdobných sporoch a zjavne spĺňa aj funkciu generálnej prevencie, keď v dôsledku týchto žalôb došlo aj ku zmene právnej úpravy v zákone o Hasičskom a záchrannom zbore. Žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu, ako aj žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je namieste vzhľadom na zodpovedný subjekt (štát) a dĺžku trvania neoprávnených zásahov do práv žalobcu zo strany žalovaného a neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia (ospravedlnenie). Tieto prostriedky nápravy by neboli účinné a funkčné.

1.4 Ako nedôvodnú vyhodnotil prvoinštančný súd námietku žalovaného, že si žalobca nespĺnil prevenčnú povinnosť vyžadovanú ustanovením § 415 Občianskeho zákonníka, keď žalobca (žalobca to poprel) počas trvania služobného pomeru nenamietal proti rozpisu služieb ani prekročovanie maximálneho týždenného pracovného času. SD EÚ vo veci Günter Fuß C-429/09 výslovne uviedol, že nie je možné od zamestnanca vyžadovať, aby požadoval od svojho zamestnávateľa skončenie porušovania práva únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku tohto porušenia, pretože by to malo za následok, že orgánom dotknutého štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržiavanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca.

1.5 Rozhodnutie o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v plnom rozsahu odôvodnil súd prvej inštancie úspechom žalobcu v spore a na rozhodnutie aplikoval ustanovenia Civilného sporového poriadku § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1.

2. Žalovaný v odvolaní proti tomuto rozsudku uplatnil odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) Civilného sporového poriadku, z ktorých bližšie rozviedol len odvolacie dôvody o nesprávnom právnom posúdení veci a o nesprávnych skutkových zisteniach súdu prvej inštancie z vykonaných dôkazov (odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) C. s. p.). Žalovaný nesúhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že všeobecným súdom Slovenskej republiky prináleží kompetencia posudzovať súlad slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov platných na území SR so smernicou Európskej únie. Súdu prvej inštancie chýbala právomoc na vyslovenie právne záväzného názoru o nesúlade zákona č. 315/2001 Z. z. alebo len niektorých ustanovení tohto zákona so smernicou 2003/88/ES vo všeobecnosti, aj v konkrétnom prejednávanom prípade. Žalovaný zotráva na názore nedostatku pasívnej vecnej legitímácie v tomto spore. Súd prvej inštancie nerozlišoval medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“ a nesprávne posúdil vznik zodpovednosti kompetentných orgánov za porušenie predpisov v procese prebratia a následnej aplikácie smernice. Prebratie konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu je premietnuté do podoby a textu právneho predpisu. Ak sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR nesprávne prebrala smernicu 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z., musel práve žalobca preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré by mohla vzniknúť škoda. Na konštatovanie nesprávneho prebratia smernice bolo potrebné porovnať znenie zákona č. 315/2001 Z. z. pred účinnosťou a po účinnosti (prebratí) smernice 2003/88/ES. Žalovaný tvrdí, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je rozporné so smernicou. Porušenie smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice (zamestnávateľ) vyloží jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Až nesprávna aplikácia smernice môže založiť prípadný nárok na náhradu škody. Ak Slovenská republika pri prebratí smernice neporušila žiadne predpisy, pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda ani zodpovednosť žalovaného za nároky, ktoré si žalobca uplatňuje v tomto konaní, navyše ak ide o nároky vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu,

kde sa mzdový nárok skrýva za náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy. Žalovaný nemôže byť zodpovedný za nesprávnu aplikáciu smernice. Súd prvej inštancie nesprávne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v tomto konaní.

2.1 Žalobca tvrdí, že sa domáha náhrady nemajetkovej ujmy, ale v skutočnosti sa dožaduje mzdových nárokov - doplatenie mzdy za celú ním odslúženú služobnú pohotovosť bez ohľadu na to, či mala byť odslúžená nad rámec 48 hodín týždenne z dôvodu, že je výkon služobnej pohotovosti ohodnocovaný odlišne než výkon služobnej činnosti. Pri tom z judikatúry SD EÚ vyplýva, že výkon služobnej pohotovosti nadväzujúcej bezprostredne na vykonávanie štátnej služby v rámci rozvrhnutia služobného času, počas ktorej zamestnanec nevykonáva skutočnú prácu, môže byť odmeňovaný iným spôsobom ako doba štátnej služby, počas ktorej príslušník plní služobné úlohy. Žalobca pred vstupom do služobného pomeru poznal, za akých podmienok bude štátnu službu vykonávať a dovoľáva sa porušenia osobnostných práv spočívajúcich v ochrane zdravia, psychickej a telesnej integrity, nedostatku primeranej doby na odpočinok, ako aj porušenia práva na súkromie a rodinný život po 14 rokoch výkonu služby, počas ktorého obdobia využíval všetky benefity a neoznámil svojmu zamestnávateľovi, že výkon služobnej pohotovosti považuje, resp. pociťuje ako výraznú ujmu, preto ani nebolo možné, aby zamestnávateľ včas zamedzil prípadný vznik takejto ujmy alebo aspoň obmedzil jej rozsah. Žalobca ako poškodená osoba mal prejavíť primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu alebo obmedziť jej rozsah a ak tak neurobil, má si škodu vznášať sám.

2.2 Či v prípade žalobcu došlo k porušeniu práva nepracovať nad maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas bolo potrebné zo strany žalobcu preukázať, že skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie. Nie všetky hodiny odpracovanej pohotovosti sú hodinami nad maximálny limit pracovného času. Pri výpočte priemerného služobného času žalobcu bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v referenčnom období.

2.3 Žalobca nepreukázal vznik škody ani nemajetkovej ujmy. V žalobe neuvádza skutkové tvrdenia, neupresňuje, kedy a v akom rozsahu utrpel nemajetkovú ujmu. Žalobca neunesol dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať skutočnosť, z ktorých by vyplývalo, že mu vôbec vznikla nemajetková ujma, na ktorej reparáciu je potrebné priznať aj náhradu v peniazoch a prečo nemožno jeho nemajetkovú ujmu (ak by preukázal jej vznik) uspokojiť inak než peňažnou formou, prečo by nepostačovalo zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 OZ, napr. ospravedlnenie, zverejnenie rozsudku, ani že by bola v značnej miere znížená dôstojnosť žalobcu alebo jeho vážnosť v spoločnosti. K takémuto záveru dospeli viaceré sudy Slovenskej republiky v skutkovo a právne obdobných prípadoch. Aj z rozhodnutia SD EÚ vo veci Konle C-302/97 vyplýva, že aj jednoznačný rozpor s právom EÚ nemusí automaticky zakladať vznik zodpovednosti, pokiaľ je vnútroštátna úprava ospravedlnená napr. všeobecným záujmom.

2.4 Žalovaný navrhol odvolaciu súdu zmeniť rozsudok súdu prvej inštancie, žalobu zamietnuť a zmeniť aj výrok o trovách konania závislý od rozhodnutia vo veci samej.

3. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že odvolacie námietky žalovaného sú rovnaké než prezentoval v rámci konania pred súdom prvej inštancie. Neuvádza žiadne nové relevantné skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé privodiť zmenu či zrušenie rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci samej. Žalobca považuje rozsudok prvoinštančného súdu za zákonný a spravodlivý, vecne správny, v ktorom bol správne právne posúdený skutkový stav zistený z vykonaných dôkazov. Ani jeden z odvolacích dôvodov nebol naplnený. Nie je možné sa stotožniť s námietkou žalovaného, že všeobecný súd SR nemá právo posudzovať súladnosť slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov platných na území SR so smernicou Európskej únie. Priamo SD EÚ vo svojej judikatúre vyžaduje od vnútroštátnych súdov, aby správnosť prebratia smerníc kontrolovali. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie v dôsledku nesprávneho prebratia smernice do vnútroštátneho právneho poriadku je potrebné zaradiť medzi súkromnoprávne spory, ktoré s poukazom na § 3 C. s. p. prejednávajú a rozhodujú sudy, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. V Slovenskej republike neexistuje iný orgán, oprávnený rozhodovať o práve žalobcu na náhradu škody voči štátu za porušenie práva únie.

3.1 Súd prvej inštancie správne posúdil pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného v zhode s množstvom názorov vyjadrených v skutkovo a právne totožných prípadoch. Argumentácia žalovaného o neunesení dôkazného bremena žalobcom k vzniku škody neobstojí. Na strane žalobcu boli preukázané všetky predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu vzniknutú žalobcovi. Zo strany žalovaného došlo k zásahu do práva žalobcu na ochranu zdravia podľa článku 40 Ústavy SR a súčasne k zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život podľa článku 19 ods. 2 Ústavy SR, pretože nebol dodržaný limit maximálneho týždenného pracovného času a výkonom služobnej činnosti a služobnej

pohotovosti nad smernicou ustanovený limit prichádzal žalobca o možnosť tráviť čas so svojou rodinou, deťmi, venovať sa záľubám, či iným aktivitám nesúvisiacim s pracovným zaradením. Nepravdivé je tvrdenie žalovaného, že žalobca nemusí byť bdely po celú dobu služobnej pohotovosti, keď musí byť kedykoľvek pripravený na výjazd v služobnom oblečení. Podľa judikatúry SD EÚ aj neaktívna časť služobnej pohotovosti, počas ktorej sa žalobca nachádza v priestoroch hasičskej stanice, ktorú nemôže opustiť, sa musí považovať za pracovný čas, ako to ustanovuje článok 2 ods. 1 smernice. V dôsledku nerešpektovania smernice pri rozvrhovaní pracovného času prišiel žalobca o veľký počet hodín voľného času. Na základe uvedeného žalobcovi vznikol nárok na primerané odškodnenie. Iba samotné konštatovanie porušenia práva by nenaplnilo funkciu dostatočného zadostučinenia. Peňažná náhrada je v tomto prípade spôsobilá forma odškodnenia vznikutej ujmy. Žalovaný len paušálne popiera akékoľvek negatívne následky porušovania smernice na každodenný život žalobcu a teda aj vznik akejkoľvek ujmy. Žalovaný akoby zámerne prehladal výsledky dokazovania. Žalobca aj iní príslušníci Hasičského a záchranného zboru sa opakovane snažili riešiť situáciu prostredníctvom svojich odborov, ale neúspešne, preto boli nútení podať žalobu o náhradu škody, preto neobstojí tvrdenie žalovaného, že by mal žalobca znášať škodu sám alebo pomerne z dôvodu, že svojho zamestnávateľa neinformoval o tom, že nejakú ujmu pociťuje. Článok 6 písm. b) smernice nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali zamestnávateľa o dodržiavanie minimálnych požiadaviek uplatnených týmto ustanovením. Žalobca v spore preukázal, že mu ujma vznikla práve v dôsledku nesprávnej transpozície smernice, aj negatívne dôsledky na svoju osobu. V rozpore s článkom 6 písm. b) smernice žalobca v žalovanom období od 01.07.2021 do 30.06.2024 odpracoval takmer 2109,37 hodín služobnej pohotovosti a tieto tvrdenia žalobcu získané od svojho zamestnávateľa žalovaný nespochybnil. Zásah do osobnosti žalobcu v dôsledku nesprávnej transpozície smernice je spôsobený tým, že žalobca v rozhodnom období opakovane pracoval viac ako 48 hodín priemerne v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice v spojení s článkom 2 ods. 1 smernice, kedy mu odpracované hodiny služobnej pohotovosti neboli započítané do odpracovaného času. To, že sa svojich nárokov domáha žalobca po 14 rokoch výkonu služby nemôže byť na jeho ujmu. Žalobca stále dúfal, že sa niečo zmení k lepšiemu zo strany zamestnávateľa, čo sa nestalo. Žalobca popiera, že by v tomto konaní uplatňoval mzdový nárok. Súd určuje výšku peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy voľnou úvahou. Žalobca sa svojou žalobou nedomáhal nemajetkovej ujmy vyčíslenej za presný počet odpracovaných hodín nad limit 48 hodín týždenne, uskutočnený výpočet náhrady nemajetkovej ujmy podľa počtu odslužených hodín služobnej pohotovosti mal preukazovať len primeranosť požadovanej náhrady. Nie je možné sa stotožniť s argumentáciou žalovaného, že žalobca v spore neuniesol dôkazné bremeno o vzniku ujmy v dôsledku nesprávnej transpozície smernice, keď SD EÚ v rozsudku C-243/09 judikoval, že už len samotná strata času odpočinku je sama o sebe a bez ďalšieho dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody porušením článku 6 písm. b) smernice, nie je preto potrebné preukazovať ešte aj inú osobitnú ujmu. Odmeňovanie žalobcu za výkon služobnej pohotovosti nemá žiaden vplyv na to, že rozvrhovaním pracovného času dochádza k sústavnému porušovaniu článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Slovenská republika v rozhodnom období neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby bol služobný čas príslušníkov Hasičského a záchranného zboru definovaný v súlade s pojmom pracovný čas podľa článku 2 smernice 2003/88/ES a nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času stanovená článkom 6 písm. b) tejto smernice. Podstatou sporu je, že služobná pohotovosť sa hasičovi nezapočítava do služobného (pracovného) času a nie je odslužená služobná pohotovosť vykazovaná ako odpracovaný čas. Práve tieto skutočnosti umožňujú formálne vykazovať počet odpracovaných hodín žalobcom ako súladný s článkom 6 písm. b) smernice. Takéto konanie štátu nie je možné ospravedlniť všeobecným záujmom a poukaz žalovaného na rozhodnutie SD EÚ vo veci Konle C-302/97 je nepriliehavý.

3.2 Rozhodnutia Okresného súdu Banská Bystrica a Krajského súdu v Banskej Bystrici v skutkovo a právne obdobných veciach sú konzistentné, nie sú v rozpore s predvídateľnosťou postupu tohto súdu a princípom právnej istoty. Žalobca navrhuje potvrdiť rozsudok súdu prvej inštancie.

4. Žalovaný v podaní zo 14.04.2025 (vyjadrenie v rámci odvolacieho konania) neuvádza nič nové, opätovne len odkazuje na rozhodnutia všeobecných súdov v obdobných veciach a rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/29/2021 a Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 424/2012, o ktorých si myslí, že podporujú jeho odvolaciu argumentáciu.

5. Rovnako tak žalobca v druhom vyjadrení z 19. mája 2025 iba opakuje už prednesené názory v skoršom vyjadrení k odvolaniu žalovaného.

6. Krajský súd v Banskej Bystrici funkčne príslušný na rozhodnutie o odvolaní žalovaného podľa § 34 ods. 1 C. s. p. po prejednaní veci bez nariadenia odvolacieho pojednávania (z dôvodu nenaplnenia zákonných podmienok uvedených v § 385 ods. 1 C. s. p. pre jeho nariadenie) v rozsahu odvolania žalovaného a s prihliadnutím na ním uplatnené odvolacie dôvody v súlade s § 379 a § 380 ods. 1 C. s. p. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 C. s. p. ako vecne správny vo výroku aj v dôvodoch, keď odvolanie žalovaného nevzhladol za dôvodné ani čiastočne.

7. Žalobca nárok na náhradu nemajetkovej ujmy odôvodňoval porušením jeho práva na ochranu zdravia, súkromného a rodinného života tým, že v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES dlhodobo pracoval nad ustanovený limit 48 hodín týždenne. Svoje tvrdenie o prekročení maximálne prípustného týždenného pracovného času dokladal výplatnými páskami od zamestnávateľa, plánom služieb a výpočtom odsľúžených hodín v žalovanom období od júla 2021 do júna 2024. Žalovaný svoju obranu, že nedošlo k prekročeniu maximálne prípustného limitu pracovného času nedoložil žiadnou dokumentáciou o rozsahu odpracovaných hodín služobnej činnosti a služobnej pohotovosti žalobcom, iba popieral vznik nároku na náhradu škody na strane žalobcu, hoci na pojednávaní dňa 29.01.2025 potvrdil, že „do fondu pracovného času žalobcu nebola zarátaná pohotovosť, resp. jej neaktívna časť“, čo si odvolací súd vysvetľuje tak, že do počtu odsľúžených hodín služobnej pohotovosti nebola započítaná neaktívna časť služobnej pohotovosti odsľúžená žalobcom (nie do fondu pracovného času) a žalovaný vytýkal žalobcovi, že „započítava svoj čas odpočinku, ktorým je čerpané voľno z titulu dovolenky a podobne, do fondu pracovnej doby a tým z toho dôvodu došlo ku skresleniu jeho fondu pracovnej doby“, čo opäť pre nepresne použité termíny si možno vysvetliť tak, že žalovaný mienil, tak ako v iných skutkovo a právne totožných veciach, spochybníť výpočty žalobcu o počte odsľúžených hodín služobnej činnosti a služobnej pohotovosti v rozhodnom období z dôvodu, že v rozpore s článkom 16 písm. b) smernice 2003/88/ES pri výpočte priemerného týždenného pracovného času žalobca nezohľadnil tzv. neutrálne dni, t. j. dni, kedy čerpá dovolenku alebo nepracuje pre práceneschopnosť. Vlastný výpočet priemerného týždenného pracovného času žalobcu neuskutočnil žalovaný ani súd prvej inštancie a povinnosť vysporiadať sa s tvrdeniami strán sporu o porušení článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES sa tak v zmysle § 387 ods. 3 C. s. p. presunula na odvolací súd.

8. Plniac si zákonom uloženú povinnosť skontroloval odvolací súd z údajov dostupných zo spisu, či v žalovanom období dochádzalo a v akom rozsahu k prekročovaniu maximálneho týždenného pracovného času u žalobcu. Za základ pre svoje výpočty vzal odvolací súd údaje o počte odpracovaných hodín služobnej činnosti a služobnej pohotovosti uvádzané vo výplatných páskach žalobcu a v ID kartách žalobcu, v ktorých sa uvádzajú aj dni a dôvody neprítomnosti v práci, z ktorých odvolací súd vyabstrahoval neutrálne dni. Zákon č. 315/2001 Z. z. neurčuje, kedy začína a kedy končí 6 mesačné obdobie, v rámci ktorého by mal zamestnávateľ žalobcovi či iným príslušníkom Hasičského a záchranného zboru podľa § 86 zákona č. 315/2001 Z. z. rozvrhovať služby tak, aby týždenný 48 hodinový pracovný čas bol dodržaný.

9. Žalobca ohraničil obdobie, v ktorom podľa jeho tvrdenia malo dôjsť k prekročeniu maximálneho limitu týždenného pracovného času na 6 šesťmesačných období počnúc 07/2021 do 06/2024. Pre účely kontroly počtu odpracovaných hodín žalobcom v žalovanom období rozdelil odvolací súd rozhodné obdobie na šesťmesačné cykly počínajúc mesiacom január a končiac mesiacom jún a opäť začínajúc mesiacom júl a končiac mesiacom december toho ktorého roku.

9.1 Odvolací súd súhlasí so žalovaným, že pri výpočte priemerného týždenného pracovného času nie je možné vychádzať z fondu pracovného času, ktorý nepredstavuje veličinu vyjadrujúcu skutočne odpracovaný čas, ale čas plánovaný, do ktorého sa započítajú aj neutrálne dni určené v článku 16 písm. b) smernice. V tabuľke č. 1 vypočítal odvolací súd počet hodín odpracovaných žalobcom pripadajúcich na týždeň podľa údajov o hodinách služobnej činnosti a služobnej pohotovosti uvádzaných vo výplatných páskach predložených žalobcom s prepočtom na kalendárne týždne bez odpočtu neutrálnych dní (pozri stĺpec „počet hodín pripadajúcich na týždeň“).

Tabuľka č. 1: Odpracované hodiny podľa výplatných pásek za obdobie 07/2021 do 06/2024

Referenčné obdobie	Mesiac služobnej činnosti	Hodiny služobnej pohotovosti	Hodiny odpracované na týždeň	Spolu v mesiaci	Počet týždňov pripadajúcich	Počet hodín
--------------------	---------------------------	------------------------------	------------------------------	-----------------	-----------------------------	-------------

07/2021 167,70 69,30 237,00 4,40 53,86
08/2021 94,65 57,85 152,50 4,40 34,66
1. 09/2021 161,08 86,75 247,83 4,20 59,01
10/2021 142,75 56,00 198,75 4,40 45,17
11/2021 177,20 86,81 264,01 4,20 62,86
12/2021 136,40 55,61 192,01 4,40 43,64
Spolu 879,78 412,32 1292,10 26,00 49,70
6 mesačné obdobie

01/2022 133,03 50,97 184,00 4,40 41,82
02/2022 22,25 8,00 30,25 4,00 7,56
2. 03/2022 137,07 61,93 199,00 4,40 45,23
04/2022 175,39 78,61 254,00 4,20 60,48
05/2022 161,33 79,50 240,83 4,40 54,73
06/2022 115,36 47,13 162,49 4,20 38,69
Spolu 744,43 326,14 1070,57 25,60 41,82
6 mesačné obdobie

07/2022 153,58 68,09 221,67 4,40 50,38
08/2022 128,00 64,00 192,00 4,40 43,64
3. 09/2022 128,00 56,00 184,00 4,20 43,81
10/2022 154,00 95,00 249,00 4,40 56,59
11/2022 160,25 79,75 240,00 4,20 57,14
12/2022 150,00 72,00 222,00 4,40 50,45
Spolu 873,83 434,84 1308,67 26,00 50,33
6 mesačné obdobie

01/2023 161,10 78,90 240,00 4,40 54,55
02/2023 78,50 24,00 102,50 4,00 25,63
4. 03/2023 80,00 32,00 112,00 4,40 25,45
04/2023 163,57 55,25 218,82 4,20 52,10
05/2023 170,23 70,60 240,83 4,40 54,73
06/2023 32,00 16,00 48,00 4,20 11,43
Spolu 685,40 276,75 962,15 25,60 37,58
6 mesačné obdobie

07/2023 83,21 36,79 120,00 4,40 27,27
08/2023 201,00 87,00 288,00 4,40 65,45
5. 09/2023 169,07 78,93 248,00 4,20 59,05
10/2023 153,50 88,00 241,50 4,40 54,89
11/2023 169,88 80,62 250,50 4,20 59,64
12/2023 144,33 63,67 208,00 4,40 47,27
Spolu 920,99 € 435,01 1356,00 26,00 52,15
6 mesačné obdobie

01/2024 64,00 32,00 96,00 4,40 21,82
02/2024 127,00 56,00 183,00 4,14 44,20
6. 03/2024 112,00 56,00 168,00 4,40 38,18
04/2024 177,78 79,72 257,50 4,20 61,31
05/2024 112,00 76,99 188,99 4,40 42,95
06/2024 114,67 45,33 160,00 4,20 38,10
Spolu 707,45 € 346,04 1053,49 25,74 40,93
6 mesačné obdobie

Výsledky v stĺpci „počet hodín pripadajúcich na týždeň“ opakovane presahujú hranicu 48 hodín týždenne.

10. Z plánu služieb žalobcu za rozhodné obdobie (ID plachta) odvolací súd zistil, akú činnosť žalobca v ten ktorý deň vykonával, kedy mal dovolenku, kedy sa zúčastnil školenia či rekondičného pobytu. Za výkon práce v zmysle článku 2 ods. 1 smernice sa považuje aj účasť na školeniach a povinných rekondičných pobytach absolvovaných žalobcom v zariadení určenom zamestnávateľom. Pre účely výpočtu priemerného pracovného času žalobcu v tejto veci vzhľadom na to, že zákon o Hasičskom a záchrannom zbore ani smernica neurčujú počiatok a koniec referenčných období, zisťoval odvolací súd, či bol dodržaný maximálny týždenný pracovný čas v žalovanom období tak, že tento rozdelil na šesťmesačné obdobia a zohľadnil neutrálne dni podľa článku 16 písm. b) smernice a ako výkon práce žalobcovi započítal len tie položky, ktoré sa do pracovného času započítavajú. Za prvé šesťmesačné obdobie od 07/2021 do 12/2021 je potrebné odpočítať 3 dni, za druhé šesťmesačné obdobie od 01/2022 do 06/2022 - 9 dní, za tretie šesťmesačné obdobie od 07/2022 do 12/2022 - 5 dní, za ďalšie šesťmesačné obdobie od 01/2023 do 06/2023 - 10 neutrálnych dní, za piate šesťmesačné obdobie od 07/2023 do 12/2023 - 5 neutrálnych dní a za posledné šieste šesťmesačné obdobie od 01/2024 do 06/2024 - 12 dní. Odvolací súd vychádzajúc z ID plachiet spočítal vykazované hodiny služobnej činnosti, hodiny služobnej pohotovosti, ktoré spolu dávajú odpracované hodiny v mesiaci a tieto vydelené počtom týždňov pripadajúcich na to ktoré šesťmesačné obdobie po zohľadnení neutrálnych dní. Za prvé šesťmesačné obdobie sa po zohľadnení neutrálnych dní zredukoval počet týždňov oproti tabuľke č. 1, v ktorej neutrálne dni zohľadnené neboli, z 26 na 25,85 týždňa. K tomuto výsledku dospel odvolací súd takto: Do prvého šesťmesačného obdobia od júla 2021 do decembra 2021 spadá 184 kalendárnych dní, od ktorých je potrebné odpočítať 3 neutrálne dni a výsledok je 181 dní : 7 = 25,85 týždňov. Rovnakým spôsobom počítal odvolací súd započítateľné dni aj v ďalších šesťmesačných obdobiach. Následne súčet odpracovaných hodín získaných odvolacím súdom z ID plachiet bolo vydelených počtom týždňov pripadajúcich na to ktoré šesťmesačné obdobie a výsledok je počet hodín pripadajúcich na jeden týždeň. Podľa výpočtov odvolacieho súdu v každom šesťmesačnom období odpracoval žalobca viac ako 48 hodín týždenne. Na prvé šesťmesačné obdobie pripadá 54,18 hodín, na druhé 53,20 hodín, na tretie 54,58 hodín, na štvrté 51,11 hodín, na piate 56,22 hodín a posledné šieste 54,81 odpracovaných hodín služobnej činnosti. Uvedené vyplýva z priloženej tabuľky č. 2.

Tabuľka č. 2: Údaje o dochádzke z ID plachty za obdobie 07/2021 do 06/2024

Referenčné obdobie podľa ID plachty podľa	Mesiac	Odpracované hodiny	Hodiny služobnej pohotovosti	Spolu odpracované dni, premenené na týždeň	Neutrálne dni bez neutrálnych dní	Započítateľné dni	Priemerný počet odslúžených hodín za týždeň
31 07/2021	170,00	69,18	239,18	0	184-3=181 dni	1400,58:25,85	
31 08/2021	161,30	57,51	218,81	1xDOV	181:7=25,85 týždňa	=54,18 h/týždeň	
1. 30 09/2021	177,00	86,45	263,45	0			
31 10/2021	158,30	56,00	214,30	1xDOV			
30 11/2021	170,00	86,48	256,48	0			
31 12/2021	153,00	55,36	208,36	1xDOV			
Spolu	184 dni za 6 mesačné obdobie						
989,60	410,98	1400,58	3,00				
31 01/2022	160,00	50,58	210,58	2xDOV	181-9=172 dni	1307,34:24,57	
28 02/2022	145,15	8,00	153,15	3xDOV	172:7=24,57 týždňa	=53,20 h/týždeň	
2. 31 03/2022	165,00	61,56	226,56	2xDOV			
30 04/2022	174,00	78,37	252,37	0			
31 05/2022	160,00	79,30	239,30	0			
30 06/2022	178,30	47,08	225,38	2xDOV			
Spolu	181 dni za						

6 mesačné obdobie

982,45 324,89 1307,34 9,00

31 07/2022 183,15 68,05 251,20 2xDOV 184-5=179 dní 1395,73:25,57
31 08/2022 144,00 64,00 208,00 1xDOV 179:7=25,57 týždňa =54,58 h/týždeň
3. 30 09/2022 160,00 56,00 216,00 1xDOV
31 10/2022 153,00 95,00 248,00 0
30 11/2022 160,00 79,45 239,45 0
31 12/2022 166,00 67,08 233,08 1xDOV
Spolu 184
dni za

6 mesačné obdobie

966,15 429,58 1395,73 5,00

31 01/2023 160,00 78,54 238,54 0 181-10=171 dní 1248,25:24,42
28 02/2023 153,30 24,00 177,30 0 171:7=24,42 týždňa =51,11 h/týždeň
4. 31 03/2023 181,30 32,00 213,30 4xDOV
30 04/2023 176,50 55,15 231,65 1xDOV
31 05/2023 141,10 70,36 211,46 0
30 06/2023 160,00 16,00 176,00 5xDOV
Spolu 181
dni za

6 mesačné obdobie

972,20 276,05 1248,25 10,00

31 07/2023 160,00 36,47 196,47 5xDOV 184-5=179 dní 1437,61:25,57
31 08/2023 176,00 111,40 287,40 0 179:7=25,57 týždňa =56,22 h/týždeň
5. 30 09/2023 168,00 78,56 246,56 0
31 10/2023 169,30 88,00 257,30 0
30 11/2023 165,00 80,37 245,37 0
31 12/2023 144,00 60,51 204,51 0
Spolu 184
dni za

6 mesačné obdobie

982,30 € 455,31 1437,61 5,00

31 01/2024 187,00 32,00 219,00 3xDOV 182-12=170 dní 1330,93:24,28
29 02/2024 159,00 56,00 215,00 2xDOV 170:7=24,28 týždňa =54,81 h/týždeň
6. 31 03/2024 190,00 56,00 246,00 1xDOV
5xOČR
30 04/2024 177,30 79,43 256,73 0
31 05/2024 160,00 77,00 237,00 1xDOV
30 06/2024 112,00 45,20 157,20 0
Spolu 182
dni za

6 mesačné obdobie

985,30 € 345,63 1330,93 12,00

Ak v prvom referenčnom období vydelíme počet odpracovaných hodín 1400,58 počtom týždňov 25,85 dostaneme výsledok 54,18 hodín, čo je priemerný týždenný služobný čas žalobcu v prvom referenčnom období. Rovnakým spôsobom sa vypočíta priemerný týždenný služobný čas žalobcu v druhom referenčnom období, kedy sa celkový súčet odslužených hodín 1307,34 vydeli počtom týždňov 24,57 a výsledok je 53,20 priemerný týždenný služobný čas žalobcu v tomto období. V treťom referenčnom období je potrebné vydeliť počet odslužených hodín 1395,73 upraveným počtom týždňov

po zohľadnení neutrálnych dní 25,57 a výsledok je 54,58 ako priemerný týždenný služobný čas v tomto referenčnom období. V štvrtom referenčnom období je súčet celkovo odslúžených hodín žalobcu 1248,25, po vydelení počtom týždňov 24,42 dostaneme priemerný týždenný služobný čas žalobcu v tomto období, ktorý vychádza na hodnotu 51,11. V piatom referenčnom období sa delí číslo 1437,61 ako celkový počet odslúžených hodín za toto obdobie počtom týždňov 25,57 a výsledok je 56,22 ako priemerný týždenný služobný čas žalobcu v tomto období. V poslednom šiestom referenčnom období je súčet odpracovaných hodín 1330,93, tento po vydelení počtom na toto obdobie pripadajúcich týždňov 24,28 dáva výsledok 54,81, čo je priemerný týždenný služobný čas žalobcu v tomto období.

11. Z prehľadu výpočtov priemerného počtu odpracovaných hodín za týždeň uskutočneného odvolacím súdom je evidentné, že spôsobom rozvrhnutia služobného času a pohotovostných služieb u žalobcu opakovane dochádzalo k prekročeniu maximálne prípustného týždenného pracovného času podľa smernice 2003/88/ES, čo bolo spôsobené tým, že zákon o Hasičskom a záchrannom zbore umožňoval nezapočítavať hodiny služobnej pohotovosti vykonávané (odslúžené) hasičom v mieste výkonu štátnej služby do služobného času, hoci sa podľa článku 2 ods. 1 smernice aj čas neaktívnej služobnej pohotovosti považuje za pracovný čas definovaný smernicou ako akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi predpismi a/alebo praxou. Porušenie článku 6 písm. b) smernice je dôsledkom nesprávnej transpozície smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z., čo už priznala aj vláda SR (bod 12. tohto rozhodnutia).

12. Nesprávnu transpozíciu smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z. potvrdzuje aj novela zákona č. 315/2001 Z. z. schválená Národnou radou Slovenskej republiky na 35. schôdzi dňa 27. mája 2025 uverejnená v Zbierke zákonov pod č. 179/2025 Z. z. účinná od 01. júla 2025. Návrh novely zákona o Hasičskom a záchrannom zbore predložila vláda, ktorá uznesením č. 298/2025 z 12.06.2025 schválila návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 315/2001 Z. z. a potreba novelizácie zákona o Hasičskom a záchrannom zbore podľa dôvodovej správy k návrhu zákona bola vyvolaná prebiehajúcimi súdnymi spormi príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v súvislosti s prekračovaním 48 hodinového priemerného týždenného služobného času, „ktoré vznikajú preto, že sa do tohto limitu nezarátava služobná pohotovosť v mieste výkonu štátnej služby, ako to vyžaduje európska legislatíva“. V návrhu zákona sa uvádza, že služobný čas príslušníka Hasičského a záchranného zboru podľa aktuálneho znenia zákona č. 315/2001 Z. z. predstavuje 40 hodín týždenne, „pričom služobná pohotovosť sa nezapočítava do služobného času“. Služobná pohotovosť sa príslušníkom určuje, t. j. nemajú možnosť ju odmietnuť. Výslovne sa uvádza, že: „Súdny dvor Európskej únie posudzuje legálnosť postupu Slovenskej republiky pri aplikácii smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES, ktorá stanovuje maximálny pracovný čas zamestnanca. Smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na hasičské a záchranné zložky. Zároveň začne Európska komisia posudzovať súlad zákona so smernicou 2003/88/ES; nie je predpoklad úspechu SR, pričom pri nezosúladení národnej legislatívy so smernicou 2003/88/ES hrozia pokuty v státisícoch až miliónoch Eur (vysoká pravdepodobnosť v pomerne krátkom horizonte). Na základe uvedeného je potrebné zabezpečiť zosúladenie národnej legislatívy so smernicou 2003/88/ES.“.

13. Schválená novela zákona č. 315/2001 Z. z. uskutočnená zákonom č. 179/2025 Z. z. nemá žiaden vplyv na tento prebiehajúci súdny spor. Odvolací súd na prijatie novely zákona o Hasičskom a záchrannom zbore a časť predkladacej správy, v ktorej vláda SR odôvodňuje potrebu prijatia tejto novely, poukazuje len pre účely skráteného odôvodnenia svojho rozhodnutia v zmysle § 387 ods. 1, 2 C. s. p., ktoré umožňuje odvolaciemu súdu pri stotožnení sa s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie obmedziť sa v odôvodnení svojho rozhodnutia len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

13.1 Odvolací súd konštatuje správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uvádza, že súd prvej inštancie správne vyriešil všetky sporné otázky vyvstávajúce v priebehu konania. Súdom prvej inštancie správne aplikoval právne predpisy, podľa ktorých nárok žalobcu posúdil. Zákon o Hasičskom a záchrannom zbore v znení účinnom za rozhodné obdobie v § 85 ods. 1 a 2 považoval za služobný čas len časový úsek, v ktorom príslušník vykonával štátnu službu a čas služobnej pohotovosti v § 92 ods. 1 a 2 od služobného času oddeľoval. Práve takéto znenie ustanovení zákona o Hasičskom a záchrannom zbore umožňovalo nezapočítavať čas služobnej pohotovosti do služobného času a prekračovanie maximálneho týždenného pracovného času určeného v článku 2 ods. 2 smernice. Pritom účelom smernice 2003/88/ES je chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, smernica sa podľa

článku 1 ods. 3 vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné, v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice. Nesprávny je názor žalovaného, že smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru. Služba hasičov sa nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, preto sa na ňu nevzťahuje vylúčenie z pôsobnosti uvedenej v článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. Aj keď príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia úlohy pri zdolávaní požiarov a na úseku civilnej ochrany obyvateľstva vykonávajú záchranné činnosti pri haváriách, živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach, ktoré nemožno predvídať, za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať a služobný čas príslušníkov rozvrhnúť tak, aby maximálny týždenný pracovný čas aj u príslušníkov Hasičského a záchranného zboru dodržaný bol.

14. Podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi. V zmysle článku 144 ods. 1 Ústavy SR a článku 3 ods. 1 Civilného sporového poriadku je súd viazaný medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom a tiež judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Právo Európskej únie má prednosť pred vnútroštátnym právom. Súdny SR sú povinné aplikovať vnútroštátne predpisy v súlade s normami práva Európskej únie a jej výkladom podaným Súdny dvorom Európskej únie. Súdny dvor Európskej únie v rozhodnutí C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg vyslovil, že smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na služobný pomer zásahových jednotiek verejnej požiarnej služby.

14.1 Nesprávny je názor žalovaného, že článok 17 ods. 1 smernice 2003/88/ES umožňuje odklon od článku 6 smernice v prípade príslušníkov hasičského zboru. Tento článok sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje, na pracovníkov protipožiarnej služby sa vzťahuje článok 17 ods. 3, ktorý však neumožňuje odklon od článku 6 smernice.

15. Predmetom sporu bol nárok žalobcu na zaplatenie žalovanej sumy ako škody vzniknutej v dôsledku porušenia práva Európskej únie, smernice 2003/88/ES, ktorá bola nesprávne transponovaná do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky zákona č. 315/2001 Z. z. Vnútroštátny zákonodarca musí do vnútroštátneho práva prijať transponujúci právny akt a pokiaľ smernica, ktorá v zásade priamy účinok nemá, ale v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie môžu mať smernice vo výnimočných prípadoch priamy účinok na členský štát, vtedy, ak tento neprijal transponujúci právny akt alebo smernica nebola do vnútroštátneho práva transponovaná správne, môžu sa jednotlivci odvolať na ustanovenia smernice pred orgánom verejnej moci. Právo jednotlivca na náhradu škody voči členskému štátu, ktorý nedodržiava právne predpisy Európskej únie vyplýva z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vo veci Frankovich, spoločné veci C-6/90 a C-9/90.

15.1 Súdny dvor Európskej únie vo veci Günter Fuß C-429/09 odmietol názor, že je povinnosťou zamestnanca (hasiča), u ktorého opakovane dochádzalo k prekračovaniu maximálneho týždenného pracovného času upozorniť svojho zamestnávateľa na túto skutočnosť s odôvodnením, že vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutí pracovníci najprv požadovali od svojho zamestnávateľa skončenie porušovania práva únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku tohto porušenia by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržiavanie noriem únie s priamym účinkom zo strany zamestnávateľa vo verejnom sektore systematicky prenášaná na jednotlivca, čím by sa týmto orgánom umožnilo, aby boli v prípade nepodania takejto žiadosti vyňatí z ich dodržiavania. Vyžadovanie tejto podmienky by znamenalo spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku Európskej únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie bez toho, aby ju mohli preniesť na jednotlivcov.

16. Súd prvej inštancie správne ustálil, že podmienky na priznanie nároku na náhradu škody (porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, porušenie práva únie je dostatočne závažné, medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť) boli splnené. V konaní bolo preukázané, že v dôsledku porušenia únijného práva musel žalobca odpracovať reálne viac než 48 hodín týždenne v priemere a to na úkor svojho času na oddych a bezpečnosť pri práci. Ak je cieľom smernice 2003/88/ES chrániť bezpečnosť a zdravie zamestnanca určením maximálnej doby týždenného pracovného času, denného odpočinku, týždenného odpočinku, ročnej dovolenky a prestávok v práci, nebolo potrebné zisťovať, aký dopad

má prekročenie maximálneho týždenného pracovného času na žalobcu či príslušníkov jeho rodiny, postačujúce je, že právo na denný a týždenný odpočinok po ťažkej a zodpovednej práci nebolo zachované.

16.1 Žalovaný v sporoch ako tento popiera vplyv prekročenia maximálneho prípustného týždenného pracovného času 48 hodín týždenne na osobnostné práva žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru bagatelizujúc skrátenie času odpočinku, ktorý má slúžiť na regeneráciu telesných a psychických síl, naproti tomu v dôvodovej správe k novele zákona o Hasičskom a záchrannom zbere uskutočnenej zákonom č. 179/2025 Z. z. v časti Doložka vybraných vplyvov uvádza, že návrh zákona, ktorým sa v § 85 ods. 3 ustanovuje, že priemerný týždenný služobný čas príslušníka, vrátane štátnej služby nadčas a služobnej pohotovosti v mieste výkonu štátnej služby nesmie prekročiť 48 hodín, ak ods. 4 neustanovuje inak uznáva, že „návrh zákona bude mať pravdepodobne pozitívny vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, pretože môže, v niektorých prípadoch, priniesť zvýšenie voľného času, ktorý bude môcť príslušník stráviť so svojou rodinou. Ak využije možnosť upravenú § 85a, naopak, je možné, ale nemusí tak tomu byť, že sa mu voľný čas v týždni skráti. Návrh ráta aj s nárastom disponibilných zdrojov z dôvodu zvýšenia náhrady za služobnú pohotovosť. Tieto vplyvy považujeme za marginálne, keďže návrh nie je primárne zameraný na riešenie sociálnej otázky a nezameriava sa ani na situáciu v rodine, manželstve, či na otázky rodičovstva, hoci môže okrajovo ovplyvniť aj tieto sféry života.“. Za osobu, ktorú je možné kontaktovať v súvislosti s posúdením vybraných vplyvov je označené Ministerstvo vnútra SR, ktoré v tomto spore koná za žalovanú Slovenskú republiku. Žalobca odôvodňoval vznik nároku na nemajetkovú ujmu práve vplyvom prekročenia maximálneho týždenného pracovného času na svoju osobnosť a rodinu, ktorej nemohol venovať toľko starostlivosti, ako sa od manžela a otca vyžaduje, hoci nie sú pre uznanie dôvodnosti nároku rozhodujúce, keď podľa rozhodnutia SD EÚ vo veci *Günter Fuß* už len samotná strata odpočinku je sama o sebe bez ďalšieho dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody vzniknutej porušením článku 6 písm. b) smernice a to bez toho, aby k tomuto následku musel pristúpiť aj akýkoľvek ďalší prípadný následok na osobnostných právach žalobcu z hľadiska vnútroštátneho práva. Uplatnený nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy bol posúdený podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka analogicky z dôvodu neexistujúcej právnej úpravy dopadajúcej na tento konkrétny prípad, preto nebolo potrebné preukazovať podmienky na priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy ustanovené v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka (žaloba na upustenie od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, odstránenie následkov týchto zásahov, poskytnutie primeraného zadostučinenia inou formou, zníženie dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti).

17. Neobstojí názor žalovaného, že si žalobca v konaní spôsobom výpočtu nemajetkovej ujmy uplatňoval mzdový nárok. Cieľom žaloby žalobcu bolo dosiahnuť, aby bola dodržiavaná maximálna hranica týždenného pracovného času v súlade so smernicou. V zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie spôsob odškodnenia jednotlivca za porušenie práva Európskej únie zo strany členského štátu by mal vyplývať z vnútroštátneho poriadku. Súdny dvor ustálil, že náhrada škody spôsobenej jednotlivcovi zo strany členského štátu porušením práva Európskej únie musí byť adekvátne spôsobenej škode. Súd prvej inštancie správne na prejednávany spor analogicky aplikoval ustanovenia § 13 Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, keď vnútroštátny právny poriadok neobsahuje ustanovenia, podľa ktorých by bolo možné vec priamo posúdiť. Za bezvýznamné odvolací súd považuje, akým spôsobom dospel žalobca k výške požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy, keď dôvodom uskutočneného výpočtu bolo len odôvodnenie a možnosť ukontrolovania výšky požadovanej náhrady z hľadiska jej primeranosti. Žalobca, ako mnohí iní žalobcovia v skutkovo a právne obdobných prípadoch, mohol požadovať náhradu nemajetkovej ujmy aj akoukoľvek konkrétnou sumou bez akýchkoľvek výpočtov a keď zvolil spôsob určenia náhrady nemajetkovej ujmy spôsobom ako sa určuje jeho mzda podľa zákona o Hasičskom a záchrannom zbere, neznamená to, že si uplatňuje doplatok mzdy, iba to, že výšku požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy zrozumiteľným spôsobom odôvodnil. Najvyšší súd SR sa už vyjadril k charakteru tohto sporu napr. v uzneseniach sp. zn. 6Ndc/7/2024 a sp. zn. 5Ndc/7/2024, v ktorých vyslovil právny názor, že sa nejedná o individuálny pracovný spor. Žalobcom požadovaná výška náhrady nemajetkovej ujmy spĺňa aj podľa názoru odvolacieho súdu satisfakčnú aj reparačnú funkciu, nebol dôvod znižovať jej výšku vzhľadom aj na skutkovo a právne obdobné spory prejednané odvolacím súdom, na ktoré poukazoval aj žalovaný.

18. Žalovaný mal možnosť preveriť správnosť úvah súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu v skutkovo a právne totožnej veci vedenej na Okresnom súde vo Zvolene pod sp. zn. 8C/15/2021 a na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 16Co/11/2022 v rámci dovolacieho konania začatého na jeho

dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici; nestalo sa tak len z dôvodu, že žalovaný vzal dovolanie späť a Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 9CdoPr/7/2023 zo dňa 27.09.2023 dovolacie konanie zastavil.

18.1 Žalovaný poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/29/2021 či rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 424/2012 porovnáva neporovnateľné. Predmetom uvedených konaní bola náhrada nemajetkovej ujmy z dôvodu zásahov do súkromného a rodinného života smrťou blízkej osoby. V prejednávanej veci sa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka aplikoval len analogicky a zásah do osobnostných práv žalobcu vychádza z iných skutkových tvrdení.

18.2 V zmysle článku 2 ods. 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku je povinnosťou súdov rozhodovať v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, medzi ktoré okresné sudy a iné krajské sudy nepatria. Rozhodnutia najvyšších súdnych autorít, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Ústavného súdu Slovenskej republiky v spore ako je tento neexistujú. Senát 17Co rozhoduje vo veciach náhrady nemajetkovej ujmy uplatňovanej príslušníkom Hasičského a záchranného zboru voči štátu pre porušenie povinnosti úplne a správne transponovať smernicu Európskej únie konštantne, uznávajúc uplatnené nároky na náhradu nemajetkovej ujmy príslušníkom Hasičského a záchranného zboru za odôvodnené, pokiaľ je preukázané porušenie článku 2 ods. 1 a článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) C. s. p. neboli uplatnené dôvodne. Odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. d) nebol uplatnený riadne. Iba citácia odvolacieho dôvodu podľa zákona na prieskum rozhodnutia súdu prvej inštancie bez vysvetlenia, v čom vidí odvolateľ naplnenie tohto dôvodu nepostačuje (porovnaj uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 90/19 z 05.11.2019).

19. Súd prvej inštancie rozhodol správne vo veci samej aj o nároku žalobcu na náhradu trov konania voči žalovanému podľa § 255 ods. 1 C. s. p. v súlade so zásadou úspechu v konaní.

20. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 C. s. p., podľa ktorého ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie v spojení s § 255 ods. 1 C. s. p., podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci a v spojení s § 262 ods. 1 C. s. p., podľa ktorého o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Nakoľko žalobca bol v odvolacom konaní v plnom rozsahu úspešný, priznal mu odvolací súd proti žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (100 %); z dôvodu vykonateľnosti rozhodnutia o trovách konania formuloval odvolací súd výrok o nároku na náhradu trov odvolacieho konania do povinnosti ich náhrady (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/222/2016 zo dňa 23.03.2017, sp. zn. 6Cdo/57/2017 zo dňa 30.05.2017, sp. zn. 6Cdo/196/2016 zo dňa 22.06.2017 a sp. zn. 7Cdo/123/2016 zo dňa 04.04.2017). O samotnej výške náhrady trov odvolacieho konania žalobcu rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C. s. p.).

21. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C. s. p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C. s. p.).

Dovolanie v prípadoch uvedených v § 421 odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) C. s. p. (§ 421 ods. 2 C. s. p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 C. s. p. nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 C. s. p.); na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 C. s. p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C. s. p.).

Dovolanie môže podať strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 C. s. p.).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 C. s. p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii; ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C. s. p.); dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 C. s. p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C. s. p.).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

- a) ktorému súdu je určené,
 - b) kto ho robí,
 - c) ktorej veci sa týka,
 - d) čo sa ním sleduje a
 - e) podpis
- (§ 127 ods. 1 C. s. p.).

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 C. s. p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C. s. p.)

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C. s. p.)

Strany sporu majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C. s. p.). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom; dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.); povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C. s. p.).

Ak neboli splnené podmienky podľa § 429 C. s. p., resp. dovolanie má vady podľa § 429 C. s. p. napriek riadnemu poučeniu dovolateľa o povinnosti podľa § 429 C. s. p. v odvolacom konaní, resp. napriek výzve súdu prvej inštancie adresovanej dovolateľovi na odstránenie väd a jeho poučení o následkoch neodstránenia väd dovolania, dovolací súd dovolanie odmietne (§ 447 písm. e) C. s. p. v spojení s § 436 ods. 1 C. s. p.).